

Володимир Литвин

В наш час чимало мирян, будучи християнами, не знає, як правильно звертатися до духовних осіб: патріарха, митрополитів, єпископів, священників, дияконів, монахів. Навіть освічені люди роблять помилки у використанні звертань до церковної влади, а що вже казати про простий люд. Тому важливо бути обізнаним з нормами церковного етикету. Незнання цих правил мовної поведінки може стати причиною прикрих незручностей та непорозумінь. Церква є ієрархічною структурою. Її духовенство поділяється на кілька чинів. До найвищого чину належать єпископи, згодом йдуть священники, а далі – диякони.

Папа як Глава Вселенської Церкви є найпершим серед єпископів. До нього звертаються: «Ваша Святосте», «Святіший Отче»... До Патріарха як першого серед єпископів Помісної Церкви звертаються виразом: «Ваша Святосте!» або ж «Ваше Блаженство!», «Блаженніший владико». До митрополита та архиєпископа: «Ваше Високопреосвященство!», «Високопреосвященніший Владико!». У звертанні до єпископа вживають слово «владико» з прикметниками «преосвященний/преосвященніший» або «Боголюбивий». Часто до імені єпископа додається слово грецького походження «кир». До архиєреїв Римо-Католицької Церкви звертаються зворотами латинського походження: «Ваша Ексцеленціє!». При звертанні до кардинала використовують фразу: «Ваша Еміненціє!».

До ієреїв та протоієреїв застосовують звертання: «Отче!». Якщо ж священнослужитель займає відповідну посаду в Церкві, то до вищезгаданого звертання додаються відповідні означення. Наприклад, якщо священник є деканом, до нього прийнято звертатися: «Отче декане!»; якщо митрофорним протоієреєм, то: «Отче митрате!» (митра – це головний убір, яким нагороджують священників за особливі заслуги).

Якщо священник не посідає ніякого вищого уряду в Церкві, то до нього звертаються: «Всечесний отче!» або «Всечесніший отче!». У тому випадку, якщо священник має вчений ступінь або звання, до нього звертаються відповідно: «Отче докторе», «Отче

ліценціате», «Отче магістре» тощо. До священників, які мають ступінь доктора а також до ректорів семінарії вживається звертання: «Всесвітліший отче!». Зауважмо, що не прийнято звертатися до священника: «Святий отче». Також неприйнятним є вживання слова, яке проникло в Галичину під впливом польської мови – «ксьондз».

До ієромонахів, тобто священників, які є монахами, застосовують звертання:

«Преподобний отче!». Якщо такий священник посідає якийсь уряд у монастирі – є ігуменом, архимандритом, протоархимандритом, то до нього належить звертатися: «Високопреподобний отче!». До монахів, якщо вони не є священниками, вживають звертання: «Преподобний брате!», а до монахинь: «Преподобна сестро!». До ігумені звертаються: «Преподобна мати».

Щодо дияконів, які посідають найнижчий ступінь священства, то у спілкуванні з ними потрібно звертатися за титулом – «дияконе!», до якого інколи додають прикметник «чесний».

Окрім духовенства є особи, які наближені до нього. Насамперед, потрібно згадати про дружин священників, яких у нашому суспільстві часто називають «попадею», а звертаючись, використовують вираз: «Пані добродійко» або ж «Пані їмосте». Останнє звертання має досить цікаву історію. В давнину вислів «єгомость» (від «його милість») вживався по відношенню до священників. Жінка священника – «її милість» – «їмость». Також можемо почути й інші слова та вирази, якими, особливо у східних областях України, звертаються до дружини священника, наприклад, – «паніматко», «матушко». Миряни звертаються один до одного словами «брате» або «сестро». Ці звертання досить часто використовуються і в церковному житті.

Всі наведені приклади звертань до духовенства вказують, наскільки важливою є їхня місія в житті церковної спільноти. Слід пам'ятати, що шанобливе ставлення до священнослужителів є не лише свідченням культури мовлення, але й поваги до Тайни Священства, яку вони прийняли, скріпившись Божественною благодаттю.

Володимир ЛИТВИН. Як потрібно звертатись до духовних осіб? // СЛОВО № 4 (68)
2016-2017